

Υπάρχει και φιλότιμο

Όταν σήκωσε ψηλά τα χέρια ακόμα κι ο Μαυρογιαλός

Ιδιαίτερος υπουργός: Θα είναι καλή η υποδοχή;

Γκρούεζας: Υποδοχή; Μωρέ θα χαλάσει ο κόσμος.

Ιδιαίτερος: Ναι, αλλά... να φανεί κάπως αυθόρμητο.

Γκρούεζας: Το 'χω κανονίσει και το αυθόρμητο!

Εάν υπάρχει ένας Έλληνας πολιτικός που αποτελεί σύμβολο του πελατειακού κομματικού κράτους, της διαφθοράς, των ψευδών υποσχέσεων και της διαχρονικά θλιβερής ελληνικής πολιτικής πραγματικότητας, είναι ο Ανδρέας Μαυρογιαλός. Δεν πρόκειται βέβαια για πραγματικό πρόσωπο αλλά για χαρακτήρα.

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΧΑΤΖΗ

Ο Μαυρογιαλός είναι ο πρωταγωνιστής του θεατρικού έργου με αρχικό τίτλο «Ανώμαλη προσγείωση» που έγραψαν ο Αλέκος Σακελλάριος και ο Χρήστος Γιαννακόπουλος το 1950 και ανέβασε στο Θέατρο Τέχνης ο Κάρολος Κουν. Η περίφημη ταινία που βασίζεται στο θεατρικό έργο («Υπάρχει και φιλότιμο») έχει σκηνοθετηθεί από τον Σακελλάριο και είναι κάτι παραπάνω από διάσημη. Θα την (ξανα)δείτε αυτές τις ημέρες, θα διαβάσετε άρθρα και θα ακούσετε αναφορές στις πολιτικές συζητήσεις γι' αυτό το μαύρο πρόβατο της ελληνικής πολιτικής σκηνής. Όμως αυτοί που τον χρησιμοποιούν ως παράδειγμα προς αποφυγή δεν έχουν δει ή δεν έχουν καταλάβει την ταινία, ούτε τον ήρωα.

Να θυμίσω ότι ο Ανδρέας Μαυρογιαλός είναι υπουργός Εθνικής Ανασυγκροτήσεως και Περιθάλψεως. Έχει εκλεγεί βουλευτής κληρονομώντας την έδρα από τον παππού και τον πατέρα του. Επέστρεψε στην Ελλάδα έπειτα από σπουδές στο εξωτερικό για να τους διαδεχθεί και να κυβερνήσει τη χώρα. Είναι μεγαλοαστός, η σύζυγός του ασχολείται κυρίως με το κοσμικό κουτσομπολιό και το καρτοπαίγνιο – όπως και ο ίδιος

–, η κακομαθημένη κόρη του ζητάει ρουσφέτια από τον υπουργό Παιδείας και η παρέα τους είναι ένας παρόμοιος συνάδελφός του υπουργός με τη γυναίκα του. Ο Μαυρογιαλός φαίνεται να είναι ένας πομπώδης, επιπόλαιος, ανεύθυνος, φαιδρός πολιτικάντης, αντιπροσωπευτικός τύπος έλληνα πολιτικού. Στο γραφείο του, αντί να εργάζεται, λύνει σταυρόλεξα. Δεν χρειάζεται να κάνει κάτι παραπάνω άλλωστε. Έχουν αναλάβει τις υποθέσεις του ο ιδιαίτερός του Γιώργος (του γράφει τους λόγους και τις δηλώσεις, κανονίζει τα πάντα και τον προστατεύει από τον εξωτερικό κόσμο) και το αρχικομματόσκυλο της περιφέρειάς του, ο Γκρούεζας.

Ο Μαυρογιαλός έχει μόνο ένα άγχος. Κάθε τόσο θα πρέπει να έχει μια σύντομη επαφή με τον λαό. Θα πρέπει να μιλήσει απευθείας στους ψηφοφόρους του, να χάσει μια μέρα στην επαρχία, να ταλαιπωρηθεί λιγάκι. Αλλά οι συνεργάτες του θα είναι εκεί για να τον βοηθήσουν να ολοκληρώσει τις υποχρεώσεις του όσο πιο ανώδυνα γίνεται. Ελα όμως που η μοίρα θα τον οδηγήσει σε ένα απομονωμένο χωριό, όπου οι κάτοικοι δεν γνωρίζουν ούτε το πρόσωπό του... Θα έχει για πρώτη φορά στη ζωή του την ευκαιρία να δει την πραγματικότητα κατάματα.

Η συνέχεια είναι γνωστή. Αφού ξυπνήσει από τον λήθαργο, βλέπει τώρα καθαρά. Θα ενεργήσει όπως κανένας Έλληνας πολιτικός δεν έχει κάνει ποτέ. Θα στείλει στον εισαγγελέα όσους μπορεί να στείλει και θα αντιμετωπίσει όσους μπορεί να αντιμετωπίσει. Όμως δεν έχει αυταπάτες. Θα παραιτηθεί από το αξίωμά του όχι μόνο γιατί αισθάνεται ντροπή για τον τρόπο που το άσκησε αλλά γιατί καταλαβαίνει πλέον πολύ καλά το μέγεθος του τέρατος που έχει απέναντί του.

Αυτό το έργο των Σακελλάριου - Γιαννακόπουλου είναι μεγαλοφυές αλλά δεν είναι καν το καλύτερο πολιτικό τους έργο. Προηγείται το μεγάλο αριστούργημά τους, «Ένας ήρωας με παντούφλες». Γραμμένο το 1947, έχουμε την καλή τύχη να

«Εδώ υπάρχει κάτι σάπιο – και όπου υπάρχει σάπιο υπάρχουν και σκουλήκια. Εγώ βέβαια δεν είμαι άξιος... Δεν είμαι ικανός να καθαρίσω αυτό το σάπιο, αλλά... μην αμφιβάλλετε ότι κάποια μέρα θα βρεθεί αυτός ο χριστιανός και μαζί με το σάπιο θα εξαφανιστούν και τα σκουλήκια»

μπορούμε να το δούμε να το ερμηνεύει το 1958 ο μεγάλος Βασίλης Λογοθετίδης στον τελευταίο ρόλο του στον κινηματογράφο. Ο στρατηγός εν αποστρατεία Λάμπρος Δεκαβάλλας, ένας ήρωας όλων των πολέμων του πρώτου μισού του 20ού αιώνα, αντιμετωπίζει κι αυτός το μεγαλύτερο τέρας που του έτυχε ως αντίπαλος: τη διάχυτη διαφθορά του ελληνικού πολιτικού συστήματος που εκμεταλλεύεται αδιάντροπα την ιστορία του για μερικές μικρομίζες. Είναι απίστευτο πόσο τραγικά επίκαιρη είναι αυτή η ταινία, όπως και τα υπόλοιπα κορυφαία πολιτικά θεατρικά έργα των Σακελλάριου - Γιαννακόπουλου («Οι Γερμανοί ξανάρχονται»), του Δημήτρη Ψαθά («Φωνάζει ο κλέφτης») και των Δημήτρη Κεχαΐδη και Ελένης Χαβιαρά («Δάφνες και πικροδάφνες»). Μόνο ο Νίκος Περάκης κατόρθωσε πολλά χρόνια αργότερα, το 1987, να αποτυπώσει με τόσο ανατριχιαστική ακρίβεια το κοινωνικοπολιτικό κλίμα της μοιραίας για την Ελλάδα δεκαετίας του 1980 (στην ταινία «Βίος και Πολιτεία»).

Κανείς τους δεν είναι αισιόδοξος, δεν μπορεί να υπάρξει happy end. Ο Ανδρέας Μαυρογιαλός, απογοητευμένος, κουρασμένος, ανδιασμένος, δεν έχει άλλη επιλογή από την αποχώρηση: «Εδώ υπάρχει κάτι σάπιο – και όπου υπάρχει σάπιο υπάρχουν και σκουλήκια. Εγώ βέβαια (κι αυτό το κατάλαβα) δεν είμαι άξιος... Δεν είμαι ικανός να καθαρίσω αυτό το σάπιο, αλλά... μην αμφιβάλλετε ότι κάποια μέρα θα βρεθεί αυτός ο χριστιανός και μαζί με το σάπιο θα εξαφανιστούν και τα σκουλήκια».

Προς το παρόν, γράφει αλλού ο Σακελλάριος, «όπως ακριβώς συμβαίνει πάντα στη ζωή, επικρατούν οι πατριδοκάπηλοι, οι καταφερτζήδες, οι κομπινადόροι, οι αριθμιστές». Και ως γνωστόν, ιδιαίτερα ύστερα από καταιγίδα τα σκουλήκια πληθαίνουν...

Ο Αριστείδης Χατζής είναι αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας Δικαίου & Θεωρίας Θεσμών στο ΜΙΕΕ του Πανεπιστημίου Αθηνών